Prioriteiten en accenten

* * * Voor het naar behoren kunnen vervullen van de taken die aan de krijgsmacht of aan delen daarvan kunnen worden opgedragen, dienen aan die krijgsmacht *middelen* ter beschikking te staan die zowel kwalitatief als kwantitatief op de vervulling van die taken zijn afgestemd. Het mag als bekend worden verondersteld dat daarbij twee categorieën worden onderscheiden, en wel de *personele* en de *materiële* middelen. (Tot beter begrip, en om mogelijke misverstanden reeds op voorhand uit te sluiten, zij daarbij onmiddellijk ter verduidelijking aangetekend dat met de van oudsher gebruikelijke term „personele middelen" niets denigrerends wordt bedoeld en dat met het als „middel" betitelen van de mens geen devaluatie wordt beoogd.)
Bij het combineren van deze beide soorten middelen in het kader van de vervulling van een zekere — om het even welke — taak gaat het erom, een maximaal resultaat te bereiken met behulp van een weldoordachte methode van „verbonden inzet" van personeel en materieel; die methode van gebruik is hetgeen men ten aanzien van de operationele taken onder *tactiek* verstaat en wat men met *logistiek* pleegt aan te duiden als het díé vorm van steunverlening betreft.

In deze, in dit korte bestek uiteraard sterk vereenvoudigde, schets van het militaire interessengebied ligt in wezen tevens de hoofdindeling besloten van de groepen onderwerpen waarmee de vakliteratuur zich voornamelijk zou kunnen bezighouden: personeel, materieel, en tactiek c.q. logistiek. Hoewel deze scheiding vanzelfsprekend niet steeds zo scherp kan worden doorgetrokken, blijkt toch — bijvoorbeeld bij het doorbladeren van oude jaargangen van de verschillende vaktijdschriften — die groepering van de onderwerpen een redelijk bruikbare maatstaf te kunnen verschaffen om vast te stellen op welke gebieden de militaire belangstelling in een bepaalde periode is gericht geweest: uit de omvang en het aantal van de tot de onderscheiden groepen te rekenen artikelen en de daarin gelegde accenten kan, althans globaal, worden afgeleid welke prioriteit in de bewuste periode aan de verschillende problemen werd toegekend.

Zo heeft de vakliteratuur zich gedurende een lange reeks van jaren verhoudingsgewijs weinig laten gelegen liggen aan de middelen, doch zich wel bijzonder intensief beziggehouden met de optimalisering van het gebruik daarvan in de tactiek. In die tijd leek het welhaast als een axioma te gelden, dat de beide componenten van de twee-eenheid mens en materieel elk afzonderlijk nauwelijks een probleem zouden kunnen vormen. Bijgevolg kon men volstaan met het bijhouden, signaleren, waar nodig bestuderen en eventueel ook beschrijven van die vorderingen van de techniek die de materiële middelen konden beïnvloeden. En voor wat de personele middelen betreft werd het voldoende geoordeeld wanneer er van tijd tot tijd een aantal suggesties werd gedaan om de afstemming van de mens op het meer geavanceerde materieel te verbeteren. Verreweg de meeste aandacht werd echter besteed aan de tactiek, en vele militaire auteurs beschreven omstandig hoe in de door hen aanbevolen tactische systemen het behalen van het succes kon worden verzekerd.
Geleidelijk aan is zich in de vakliteratuur een onmiskenbare accentverschuiving gaan aftekenen. Richtte de belangstelling zich aanvankelijk nog in hoofdzaak op de technische aspecten van het materieel — ongetwijfeld in niet geringe mate gestimuleerd door de indrukwekkende technologische hausse rond het midden van onze eeuw — allengs kwamen de personele middelen steeds meer in het brandpunt van de schijnwerpers te staan: de menselijke factor kon onmogelijk nog langer als een probleemloos produktiemiddel worden beschouwd, en nog minder als een quantité négligeable, en dienovereenkomstig werd aan het vraagstuk van de „man-handling" een steeds hogere prioriteit gegeven. Het accent ging op de mens gelegd worden.

Deze ontwikkeling nu heeft een duidelijk stempel gedrukt op de hedendaagse militaire vakliteratuur. Het aanbod van typisch technisch georiënteerde

bijdragen over materieel is sterk verminderd, en wat men „een goed stukje tactiek" zou mogen noemen is bedenkelijk schaars geworden. Daarentegen lijkt de markt wel haast te worden overstroomd met „menswetenschappelijke" artikelen waarin de personeelsproblematiek uit de een of andere gezichtshoek wordt belicht en beschouwd, en welker auteurs zich vervolgens beijveren om de — mogelijke — Steen der Wijzen aan te dragen: zo langzamerhand liggen er bijna voldoende van dergelijke stenen opgetast om een exercitieveld mee te plaveien, ware het niet dat . . .

De weet- en leergierige lezer heeft het met dat alles maar bijzonder moeilijk gekregen. In het verleden was het hem nog wel mogelijk de aanbevelingen van tactische theoretici en theoretische tactici te evalueren en op hun merites te beoordelen: de voorgestelde procedures lieten zich in het algemeen redelijk goed in modellen vertalen en mathematisch narekenen. Evenzo konden de technische gegevens van de besproken materiële middelen wel worden geverifieerd en kon de eventuele lofzang van een over „sophisticated" materieel verrukte auteur exact aan koele cijfers en formules worden getoetst. In laatste instantie was daar dan nog altijd de alleszins reële mogelijkheid om in geval van twijfel een proef te nemen.
Het grote probleem nu voor de lezer is, dat de personele middelen zich naar hun aard niet meer in modellen laten onderbrengen — hoogstens voor wat betreft de kwantitatieve aspecten — terwijl de poging tot mathematische controle e.d. van een meer filosofische benaderingswijze weinig zin heeft. Begrijpelijk is het daarom wel, wanneer zich onder de lezers van tijd tot tijd een soort heimwee manifesteert naar de tijd dat materiële middelen en tactiek c.q. logistiek deze kolommen vulden en het accent daarbij meer op het tastbare lag.

De redactie zou niet gaarne de schijn op zich laden dat personeel-gerichte artikelen bij haar een minder gunstig onthaal zouden mogen verwachten; integendeel. Toch wil zij niet verhelen dat — in het bijzonder om een harmonische vulling van dit blad te kunnen verwezenlijken — ook zij stellig niet afkerig zou zijn van een iets ruimer aanbod van interessante beschouwingen over materiële mogelijkheden en weldoorwrochte aanbevelingen op tactisch en logistiek gebied.

NIEUWE UITGAVE

Het Double-Cross systeem, misleiding in de Tweede Wereldoorlog, door J. C. Masterman (vert. mr. J. Huyts), 240 blz. Uitg.: Ad Donker N.V., Rotterdam, 1972. Prijs *f* 18,90.

Hoewel het minder gebruikelijk is, in dit blad een boekbespreking te wijden aan een niet oorspronkelijke, i.c. vertaalde, uitgave, mag op die regel gevoeglijk een uitzondering worden gemaakt voor Sir John C. Mastermans verslag van het systeem waarmee de Britse inlichtingendienst zijn Duitse tegenstrevers een hele reeks van raderen voor de ogen wist te draaien; men denke bv. aan de vermaarde historie van „the man who never was". Dat een dergelijk boek op deze wijze een aanzienlijk grotere lezerskring bereikt mag zeer zeker worden toegejuicht. Het is te begrijpen dat de Britse regering geruime tijd heeft geaarzeld alvorens toestemming te geven tot het publiceren van dit document, waarin een zo verhelderende kijk achter de schermen van de contra-inlichtingendienst wordt gepresenteerd: de auteur was tijdens de Tweede Wereldoorlog sous-chef van M15's onderafdeling B1A en bijgevolg in staat allerlei keukengeheimen te openbaren over wat er zoal werd bekokstoofd met dubbelagenten e.d.
Voor zowel de ambtshalve in inlichtingen- en contra-inlichtingendienst geïnteresseerden als voor een ieder die zich verdiept in de krijgsgeschiedenis van de Tweede Wereldoorlog kan lezing van dit, vaak onwaarschijnlijk aandoende, boek worden aanbevolen. Volledigheidshalve past een licht voorbehoud: zoals helaas met vakliteratuur wel vaker het geval is heeft de vertaling niet steeds geleid tot een „storingvrij" Nederlands, hetgeen met name op het gebied van de vakterminologie de lezer nogal eens noopt tot enige reconstructie.

HOOFDREDACTEUR